

Προέλκυση εθελοντών αιμοδοτών: Παράγοντες, στρατηγικές και σύγχρονες προκλήσεις

Αρσενίου Κωνσταντίνα¹, Νάσης Δημήτριος²

1. Νοσηλεύτρια, ΠΕ Επισκέπτρια Υγείας, MSc, ΓΑΟΝΑ «Ο ΑΓΙΟΣ ΣΑΒΒΑΣ», Αθήνα
2. Νοσηλεύτης, MSc, ΓΑΟΝΑ «Ο ΑΓΙΟΣ ΣΑΒΒΑΣ», Αθήνα

DOI: 10.5281/zenodo.19550858

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η εθελοντική αιμοδοσία αποτελεί βασικό πυλώνα για την επάρκεια αίματος στα σύγχρονα συστήματα υγείας. Η αδιάκοπη ανάγκη για αίμα και η περιορισμένη διάρκεια ζωής των αιμοδοτικών προϊόντων καθιστούν επιτακτική την ανάπτυξη αποτελεσματικών στρατηγικών προσέλκυσης αιμοδοτών. Η ενίσχυση της εθελοντικής αιμοδοσίας απαιτεί την κατανόηση των κοινωνικών, ψυχολογικών και πολιτισμικών παραμέτρων που επηρεάζουν τη σχετική συμπεριφορά. Σκοπός του παρόντος άρθρου ήταν η διερεύνηση των παραγόντων που επηρεάζουν την πρόθεση αιμοδοσίας, η παρουσίαση στρατηγικών προσέλκυσης εθελοντών και η αξιολόγηση σύγχρονων τεχνολογικών προσεγγίσεων στον ελληνικό και διεθνή χώρο.

Τα κύρια κίνητρα αιμοδοσίας περιλαμβάνουν την κοινωνική ευθύνη, την προσωπική εμπειρία ανάγκης για αίμα και την ψυχολογική ικανοποίηση από την προσφορά. Αντίθετα, ανασταλτικοί παράγοντες περιλαμβάνουν τον φόβο, την άγνοια και την έλλειψη εμπιστοσύνης στο σύστημα υγείας. Στρατηγικές, όπως η εκπαίδευση, η χρήση εφαρμογών κινητών, τα κοινωνικά δίκτυα και η αξιοποίηση της τεχνητής νοημοσύνης, συμβάλλουν στην αύξηση της συμμετοχής, ιδιαίτερα στους νέους.

Η ενίσχυση της αιμοδοσίας απαιτεί πολυδιάστατη προσέγγιση: ενημέρωση, κοινωνική αναγνώριση, χρήση ψηφιακών εργαλείων και διαμόρφωση κουλτούρας εθελοντισμού. Η στοχευμένη εφαρμογή αυτών των στρατηγικών μπορεί να αυξήσει την επάρκεια αίματος και να ενδυναμώσει τη δημόσια υγεία.

Λέξεις Κλειδιά: Αιμοδοσία, εθελοντές δότες, επικοινωνία υγείας, κοινωνική συμπεριφορά, «κινητή» υγεία.

Υπεύθυνος αλληλογραφίας: Αρσενίου Κωνσταντίνα, Διεύθυνση: Ρόδου 143, 10443, Αθήνα, 6972123014, E-mail: nantiaki80@yahoo.gr

Rostrum of Asclepius® - "To Vima tou Asklipiou" Journal

Volume 25, Issue 2 (April - June 2026)

SPECIAL ARTICLE

Voluntary blood donor recruitment: Determinants, strategic approaches, and modern challenges

Arseniou Konstantina¹, Nasis Dimitrios²

1. RN, Health Visitor, MSc, General Anticancer Oncology Hospital of Athens "Agius Savvas", Athens, Greece
2. RN, MSc, General Anticancer Oncology Hospital of Athens "Agius Savvas", Athens, Greece

DOI: 10.5281/zenodo.19550858

ABSTRACT

Voluntary blood donation is a key pillar in ensuring adequate blood supply in modern healthcare systems. The continuous demand for blood and the limited shelf life of blood products make the development of effective donor recruitment strategies imperative. Enhancing voluntary blood donation requires an understanding of the social, psychological, and cultural parameters that influence related behaviors.

The aim of the present article was to explore the factors affecting individuals' willingness to donate blood, present the main donor recruitment strategies, and evaluate modern technological approaches in both the Greek and international context.

Major motivators for blood donation include social responsibility, personal experience with blood need, and psychological satisfaction from helping others. Conversely, inhibitory factors include fear, lack of information, and distrust in the healthcare system. Strategies such as education, mobile apps, social media campaigns, and the use of artificial intelligence are shown to effectively increase participation, especially among younger individuals.

Strengthening blood donation requires a multifaceted approach, including public education, social recognition, use of digital tools, and cultivation of a culture of volunteerism. The targeted application of such strategies can significantly improve blood sufficiency and enhance public health outcomes.

Keywords: Blood donation, volunteer donors, health communication, social behavior, mobile health.

Corresponding Author: Arseniou Konstantina, Address: Rodou 143, 10443, Athens, 6972123014, E-mail: nantiaki80@yahoo.gr

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η εθελοντική αιμοδοσία αποτελεί μία από τις πιο θεμελιώδεις πράξεις κοινωνικής προσφοράς, με άμεσο και απτό αντίκτυπο στη διατήρηση της ζωής. Η ύπαρξη επαρκών αποθεμάτων αίματος στις υπηρεσίες Αιμοδοσίας είναι αναγκαία τόσο για την αντιμετώπιση επειγόντων περιστατικών (όπως τραύμα ή μαιευτική αιμορραγία), όσο και για τη θεραπευτική διαχείριση ασθενών με χρόνιες παθήσεις (όπως είναι η μεσογειακή αναιμία, η λευχαιμία, τα αυτοάνοσα νοσήματα και οι επιπλοκές από χειρουργικές επεμβάσεις). Παρά τη γνωστή αναγκαιότητα της αιμοδοσίας, τα ποσοστά εθελοντικής συμμετοχής παραμένουν σε πολλές χώρες, συμπεριλαμβανομένης της Ελλάδας, κάτω από το αναγκαίο επίπεδο κάλυψης των συνολικών αναγκών του πληθυσμού.^{1,2}

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (ΠΟΥ) έχει θέσει ως στόχο την πλήρη κάλυψη των αναγκών αίματος αποκλειστικά από εθελοντές και μη αμειβόμενους αιμοδότες, δεδομένου ότι πρόκειται για την ασφαλέστερη πηγή σε σχέση με άλλες κατηγορίες, όπως αιμοδότες του συγγενικού και φιλικού περιβάλλοντος των ασθενών¹. Παρ' όλα αυτά, οι κοινωνικές, ψυχολογικές,

πολιτισμικές και οργανωτικές μεταβλητές που επηρεάζουν τη συμπεριφορά της αιμοδοσίας καθιστούν τη διαχείριση και αύξηση του εθελοντισμού ένα σύνθετο και πολυπαραγοντικό φαινόμενο.

Η σύγχρονη βιβλιογραφία αναγνωρίζει ότι η πρόθεση για αιμοδοσία καθορίζεται όχι μόνο από τις ατομικές πεποιθήσεις και στάσεις, αλλά και από το κοινωνικό περιβάλλον, τις εμπειρίες, την πρόσβαση στις υπηρεσίες και την εικόνα των υγειονομικών δομών. Οι καμπάνιες ευαισθητοποίησης, η ενσωμάτωση της αιμοδοσίας στην εκπαίδευση, η αξιοποίηση της τεχνολογίας και η δημιουργία εμπειριών φιλικών προς τον αιμοδότη έχουν αποδειχθεί κρίσιμες στρατηγικές για την ενίσχυση της συμμετοχής.³

Η παρούσα εργασία στοχεύει να αναλύσει τους βασικούς παράγοντες που επηρεάζουν την απόφαση των πολιτών να δώσουν αίμα, να παρουσιάσει τις κυριότερες στρατηγικές προσέλευσης εθελοντών αιμοδοτών που εφαρμόζονται διεθνώς, και να αναδείξει τις προοπτικές αξιοποίησης ψηφιακών εργαλείων και κοινωνικών δομών για τη διατήρηση μιας σταθερής και επαρκούς δεξαμενής αιμοδοτών.⁴

Παράγοντες που Επηρεάζουν την Απόφαση Αιμοδοσίας

Κίνητρα

Η συμμετοχή στην εθελοντική αιμοδοσία είναι επηρεασμένη από μια σειρά παραμέτρων που σχετίζονται με προσωπικά, κοινωνικά και πολιτισμικά κίνητρα. Ορισμένα από τα πιο σημαντικά κίνητρα περιλαμβάνουν την αίσθηση του κοινωνικού καθήκοντος, την επιθυμία να βοηθήσουν τους άλλους, την προσωπική εμπειρία για την ανάγκη σε αίμα, καθώς και τις κοινωνικές και ψυχολογικές ανταμοιβές που αποκομίζουν οι εθελοντές. Ωστόσο, οι αιμοδότες επηρεάζονται επίσης από τις πεποιθήσεις τους σχετικά με την ασφάλεια και την αξία της αιμοδοσίας, την αλληλεγγύη και την εμπιστοσύνη προς το σύστημα υγείας.⁵

Κοινωνική Ευθύνη και Αλληλεγγύη

Ένα από τα πιο ισχυρά κίνητρα για την αιμοδοσία είναι η αίσθηση της κοινωνικής ευθύνης και της αλληλεγγύης. Οι άνθρωποι που συμμετέχουν στην αιμοδοσία συχνά αναγνωρίζουν τη σημασία της συνεισφοράς τους στην κοινωνία και αντιλαμβάνονται την αιμοδοσία ως έναν τρόπο να προσφέρουν ένα δώρο ζωής στους συνανθρώπους τους. Αυτή η αίσθηση του καθήκοντος είναι ιδιαίτερα έντονη σε άτομα που έχουν ζήσει ή γνωρίζουν κάποιον που έχει ανάγκη από αίμα, όπως για παράδειγμα ασθενείς με χρόνιες παθήσεις, καρκινοπαθείς ή θύματα ατυχημάτων.⁶

Η εθελοντική αιμοδοσία προσφέρει στους ανθρώπους την ευκαιρία να εκδηλώσουν την αλληλεγγύη τους με έναν απτό τρόπο. Ορισμένα άτομα βλέπουν την αιμοδοσία ως ηθική πράξη που τους συνδέει με άλλους ανθρώπους στην κοινωνία και τους βοηθά να αισθάνονται μέρος ενός μεγαλύτερου κοινωνικού συνόλου. Οι κοινωνικές αξίες, όπως η αλληλοβοήθεια, η συνεργασία και η συνεισφορά στο κοινό καλό, αποτελούν ισχυρά κίνητρα για την αιμοδοσία.⁷

Προσωπική Εμπειρία με την Ανάγκη για Αίμα

Η προσωπική εμπειρία με την ανάγκη για αίμα αποτελεί επίσης σημαντικό κίνητρο για την αιμοδοσία. Άτομα που έχουν βιώσει από πρώτο χέρι την ανάγκη για αίμα, είτε για τον εαυτό τους είτε για κάποιον αγαπημένο τους, συχνά αναγνωρίζουν τη σημασία της δωρεάς αίματος και είναι πιο πιθανό να συμμετέχουν σε αιμοδοσίες. Για παράδειγμα, σε περιπτώσεις σοβαρών ατυχημάτων ή ιατρικών επεμβάσεων, όταν ο ασθενής χρειάζεται μεγάλη ποσότητα αίματος, οι εμπειρίες αυτών των περιστατικών μπορούν να προκαλέσουν συναισθήματα ευθύνης και επιθυμίας για βοήθεια.⁸

Η γνωριμία με περιπτώσεις όπου η δωρεά αίματος συνέβαλε στη διάσωση ζωών ενισχύει την αντίληψη ότι η αιμοδοσία μπορεί να έχει άμεσο και σημαντικό αντίκτυπο στην υγεία και την ευημερία των άλλων. Οι

εμπειρίες ατόμων που είδαν τα θετικά αποτελέσματα της αιμοδοσίας στις ζωές των άλλων μπορούν να δράσουν ως καταλύτης για την ενίσχυση της συμμετοχής στην εθελοντική αιμοδοσία.⁹

Ψυχολογική Ικανοποίηση και Ευχαρίστηση από την Προσφορά

Η ψυχολογική ικανοποίηση που προσφέρει η συμμετοχή στην αιμοδοσία είναι ένας ακόμα παράγοντας που ενθαρρύνει τους ανθρώπους να δωρίσουν αίμα.² Η αίσθηση της «καλής πράξης» και η συναισθηματική ευχαρίστηση από τη βοήθεια των άλλων δημιουργούν θετικά συναισθήματα. Αρκετοί αιμοδότες αναφέρουν ότι νιώθουν πιο γεμάτοι και ικανοποιημένοι με τον εαυτό τους μετά την αιμοδοσία, καθώς αντιλαμβάνονται ότι με την προσφορά τους συμβάλλουν στην ανακούφιση και τη διάσωση ζωών.¹⁰

Αυτή η «ψυχολογική ανταμοιβή» μπορεί να ενισχυθεί και μέσω της κοινωνικής αναγνώρισης, όπως η δημοσίευση των ονομάτων των αιμοδοτών σε δημόσιους χώρους ή η απονομή πιστοποιητικών.³ Αυτές οι πρακτικές όχι μόνο ενισχύουν την αίσθηση προσωπικής επιτυχίας, αλλά και προάγουν τη θετική εικόνα του αιμοδότη στην κοινότητα.¹¹

Κοινωνική Αναγνώριση και Υποστήριξη

Η κοινωνική αναγνώριση και υποστήριξη αποτελούν εξίσου σημαντικά κίνητρα για την αιμοδοσία.⁴ Πολλοί αιμοδότες αισθάνονται υπερηφάνεια για τη συμμετοχή τους στην

αιμοδοσία και συχνά ενθαρρύνουν τους φίλους και την οικογένειά τους να συμμετάσχουν, δημιουργώντας έτσι έναν κύκλο αλληλοϋποστήριξης και θετικής κοινωνικής πίεσης. Ορισμένοι οργανισμοί ή κοινότητες οργανώνουν εκδηλώσεις για την αναγνώριση των αιμοδοτών, όπως για παράδειγμα την Παγκόσμια Ημέρα Εθελοντή Αιμοδότη, όπου οι αιμοδότες τιμώνται για την προσφορά τους.¹²

Αυτή η αναγνώριση μπορεί να έχει ισχυρό ψυχολογικό αντίκτυπο, αφού ενισχύει το αίσθημα της κοινωνικής αποδοχής και της εκτίμησης για την πράξη της αιμοδοσίας. Παράλληλα, η συμμετοχή σε τέτοιες κοινωνικές εκδηλώσεις προσφέρει στον αιμοδότη την αίσθηση ότι είναι μέρος μιας μεγαλύτερης κοινότητας, η οποία αναγνωρίζει και σέβεται την αξία του εθελοντισμού.¹³

Ασφάλεια και Ενημέρωση για την Διαδικασία

Η εξασφάλιση των αιμοδοτών ότι η διαδικασία της αιμοδοσίας είναι ασφαλής και ανώδυνη αποτελεί επίσης σημαντικό κίνητρο. Πολλοί δυνητικοί αιμοδότες αποφεύγουν να συμμετάσχουν στην αιμοδοσία λόγω φόβων και αμφιβολιών για την ασφάλεια της διαδικασίας. Επομένως, η σωστή ενημέρωση και εκπαίδευση του κοινού σχετικά με τη διαδικασία, τις θετικές επιπτώσεις της και τα μέτρα ασφαλείας που λαμβάνονται από τα

κέντρα αιμοδοσίας, μπορεί να μειώσει το άγχος και τους φόβους και να ενθαρρύνει περισσότερους ανθρώπους να συμμετάσχουν.¹⁴

Η διαβεβαίωση για τη χρήση ασφαλών και αποστειρωμένων εργαλείων, η παρουσία επαγγελματιών υγείας που καθοδηγούν τη διαδικασία και οι συνεχείς διαβεβαιώσεις ότι η δωρεά αίματος δεν προκαλεί βλάβες στην υγεία του αιμοδότη, βοηθούν στην εξάλειψη των αναστολών και της αρνητικής προδιάθεσης προς την αιμοδοσία.¹⁴

Ανασταλτικοί Παράγοντες

Αντίθετα, η απόφαση για αποχή από την αιμοδοσία επηρεάζεται συχνά από τον φόβο για τις βελόνες, τις πιθανές παρενέργειες ή επιπλοκές, αλλά και την έλλειψη επαρκούς ενημέρωσης για τη διαδικασία⁵. Επιπλέον, η δυσπιστία απέναντι στους οργανισμούς υγείας, σε συνδυασμό με την απουσία εύκολης πρόσβασης στα σημεία αιμοδοσίας ή την ασυμβατότητα με το προσωπικό πρόγραμμα των αιμοδοτών, λειτουργούν ως αποτρεπτικοί παράγοντες.⁶

Στρατηγικές Προσέλκυσης Εθελοντών Αιμοδοτών

Εκπαίδευση και Ευαισθητοποίηση

Η διοργάνωση προγραμμάτων ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης σε σχολεία, πανεπιστήμια και χώρους εργασίας μπορεί να ενισχύσει τη γνώση του πληθυσμού και να

μειώσει τους φόβους που σχετίζονται με την αιμοδοσία. Η αξιοποίηση αληθινών ιστοριών από λήπτες αίματος ενισχύει τη συναισθηματική εμπλοκή και αυξάνει την προθυμία συμμετοχής. Ειδικότερα στα σχολεία είναι σημαντικό τα προγράμματα ενημέρωσης να συμπεριλαμβάνονται σε μόνιμη βάση στο πρόγραμμα σπουδών και όχι αποσπασματικά.¹⁵

Ομαδικές Δωρεές και Κοινότητες

Η ενίσχυση της συλλογικής διάστασης της αιμοδοσίας μέσω ομαδικών δράσεων σε κοινωνικές, επαγγελματικές ή φοιτητικές ομάδες αποδεικνύεται ιδιαίτερα αποτελεσματική. Η αίσθηση του «ανήκειν» και η αλληλεγγύη εντός μιας κοινότητας ενθαρρύνουν άτομα να συμμετάσχουν για πρώτη φορά σε αιμοδοσία.¹¹

Δημιουργία Φιλικού Περιβάλλοντος

Η προσφορά μιας θετικής εμπειρίας στον αιμοδότη, μέσω της ευγένειας και της επαγγελματικής προσέγγισης του προσωπικού, του καθαρού και ήρεμου περιβάλλοντος, καθώς και της παροχής βασικών διευκολύνσεων (όπως νερό, αναψυκτικά και χώρος ανάπαυσης), συμβάλλει σημαντικά στην ενίσχυση της πρόθεσης για επαναλαμβανόμενη δωρεά.¹¹

Σύγχρονες Προσεγγίσεις και Ψηφιακά Εργαλεία

Στη σύγχρονη εποχή, η χρήση τεχνολογικών εργαλείων και καινοτόμων στρατηγικών έχει καταστεί καθοριστική για την αύξηση του αριθμού των εθελοντών αιμοδοτών. Οι παραδοσιακές μέθοδοι, όπως η οργάνωση εκδηλώσεων ή η επικοινωνία μέσω φυλλαδίων και αφισών, εξακολουθούν να είναι σημαντικές, ωστόσο οι νέες τεχνολογίες και τα ψηφιακά εργαλεία προσφέρουν νέες δυνατότητες και στρατηγικές για την προσέλκυση εθελοντών.

Ψηφιακές Πλατφόρμες και Εφαρμογές Κινητών Τηλεφώνων

Οι εφαρμογές κινητών τηλεφώνων για αιμοδοσία είναι μια από τις πιο καινοτόμες προσεγγίσεις τα τελευταία χρόνια⁷. Αυτές οι εφαρμογές επιτρέπουν στους χρήστες να εντοπίζουν τα κοντινότερα σημεία αιμοδοσίας και να ενημερώνονται για τις ανάγκες αίματος σε πραγματικό χρόνο. Επιπλέον, προσφέρουν τη δυνατότητα για υπενθυμίσεις και ειδοποιήσεις, ενθαρρύνοντας τους αιμοδότες να επισκεφθούν τα σημεία αιμοδοσίας τακτικά. Εφαρμογές όπως η «Blood Donor» ή η «GiveBlood» επιτρέπουν στους χρήστες να διατηρούν ένα ιστορικό των αιμοδοσιών τους, να παρακολουθούν την υγεία τους και να επιλέγουν τα κατάλληλα σημεία και ώρες για να δωρίσουν αίμα. Αντίστοιχες εφαρμογές θα μπορούσαν να δημιουργηθούν και στη χώρα μας. Αυτές οι τεχνολογίες όχι μόνο

ενισχύουν την ευκολία της διαδικασίας αιμοδοσίας, αλλά ενθαρρύνουν και την ενεργή συμμετοχή μέσω της ευχάριστης εμπειρίας χρήσης.

Κοινωνικά Δίκτυα και Διαδικτυακές Καμπάνιες

Τα κοινωνικά δίκτυα, όπως το Facebook, το Instagram και το Twitter, προσφέρουν μια ισχυρή πλατφόρμα για τη διάδοση μηνυμάτων και την ευαισθητοποίηση γύρω από την εθελοντική αιμοδοσία. Οι οργανισμοί αιμοδοσίας μπορούν να χρησιμοποιούν αυτές τις πλατφόρμες για να προωθήσουν εκστρατείες ενημέρωσης, να μοιραστούν προσωπικές ιστορίες αιμοδοτών και να ενθαρρύνουν νέους αιμοδότες να συμμετάσχουν.

Η δύναμη του «peer-to-peer marketing» (μάρκετινγκ μέσω φίλων και γνωστών) είναι ιδιαίτερα έντονη σε αυτές τις πλατφόρμες⁸. Οι χρήστες μοιράζονται τις προσωπικές τους εμπειρίες και καλούν τους φίλους τους να συμμετάσχουν στην αιμοδοσία, δημιουργώντας μια αλυσίδα κοινωνικής συνειδητοποίησης και συμμετοχής⁹.

Παράλληλα, οι πλατφόρμες μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τη διοργάνωση διαδικτυακών δωρεών, όπου οι αιμοδότες μπορούν να «δηλώσουν την πρόθεσή τους» και να βρουν ένα κατάλληλο χρόνο για να δώσουν αίμα. Η χρήση hashtags (#DonateBlood #SaveLives) και άλλων

εργαλείων προώθησης αυξάνει την ορατότητα των καμπανιών και τις καθιστά πιο διαδραστικές και ελκυστικές.¹⁰

Χρήση Τεχνητής Νοημοσύνης και Ανάλυσης Δεδομένων

Η τεχνολογία τεχνητής νοημοσύνης (AI) και η ανάλυση δεδομένων παρέχουν νέες δυνατότητες για την πρόβλεψη και την κατανόηση της συμπεριφοράς των αιμοδοτών. Μέσω ανάλυσης δεδομένων, οι οργανισμοί αιμοδοσίας μπορούν να κατανοήσουν καλύτερα τους παράγοντες που επηρεάζουν τη συμμετοχή στην αιμοδοσία και να εντοπίσουν περιοχές με μειωμένη συμμετοχή, προκειμένου να εστιάσουν τις προσπάθειες τους σε αυτές.¹¹

Επιπλέον, η AI μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την αυτοματοποίηση των διαδικασιών ενημέρωσης και υπενθύμισης, επιτρέποντας την εξατομίκευση των μηνυμάτων και την προσαρμογή τους στις ανάγκες και τις προτιμήσεις κάθε αιμοδότη. Μέσω αυτών των τεχνολογικών καινοτομιών, η διαδικασία προσέλκυσης εθελοντών γίνεται πιο στοχευμένη και αποτελεσματική.

Στρατηγικές Κίνητρα και Ανταμοιβές

Μια από τις πιο σύγχρονες προσεγγίσεις είναι η εφαρμογή συστημάτων κινήτρων και ανταμοιβών για τους αιμοδότες. Αν και η εθελοντική αιμοδοσία δεν πρέπει να εξαρτάται από χρηματικά κίνητρα, οι μη

χρηματικές ανταμοιβές, όπως το αναγνωριστικό σύστημα «πρόσβασης σε αποκλειστικά δώρα» ή «αναγνώριση συμμετοχής» μέσω πιστοποιητικών και δημοσίευσης στα κοινωνικά δίκτυα, ενθαρρύνουν τους πολίτες να συμμετάσχουν σε τακτική βάση.¹²

Η ενίσχυση της ψυχολογικής ικανοποίησης και της ηθικής ανταμοιβής των εθελοντών αιμοδοτών μπορεί να αυξήσει τη συχνότητα συμμετοχής τους και να ενισχύσει το αίσθημα κοινωνικής συνεισφοράς. Η εφαρμογή ενός χαμηλού κόστους αλλά υψηλής ηθικής αξίας μέτρου, όπως η αποστολή προσωποποιημένων ευχαριστηρίων SMS στους αιμοδότες μετά από κάθε προσφορά αίματος, στοχεύει στη διερεύνηση του κατά πόσο ένα απλό μήνυμα ευγνωμοσύνης μπορεί να λειτουργήσει ως μέσο ηθικής επιβράβευσης και ενίσχυσης της ταυτότητας του εθελοντή.²⁰

Οι στρατηγικές αυτές έχουν αποδειχθεί ιδιαίτερα αποτελεσματικές για την προσέλκυση νέων αιμοδοτών, ιδιαίτερα στους νέους και τους ανθρώπους που εκτιμούν την αναγνώριση και την κοινωνική επιβράβευση της δράσης τους. Επίσης, η διοργάνωση εορταστικών εκδηλώσεων για την αναγνώριση της προσφοράς τους (π.χ., Παγκόσμια Ημέρα Εθελοντή Αιμοδότη) ενισχύει το αίσθημα της κοινότητας και της αλληλεγγύης.¹⁹

Η Παγκόσμια Ημέρα Εθελοντή Αιμοδότη θεσμοθετήθηκε από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας (ΠΟΥ) και τη Διεθνή Ομοσπονδία Εταιρειών Αιμοδοσίας (IFCS) με σκοπό την ευαισθητοποίηση του κοινού για τη σημασία της εθελοντικής αιμοδοσίας και την ενίσχυση της προσφοράς αίματος παγκοσμίως. Η ιδέα για τη δημιουργία μιας Παγκόσμιας Ημέρας αφιερωμένης στους εθελοντές αιμοδότες ξεκίνησε το 2004 και καθιερώθηκε το 2005. Έκτοτε εορτάζεται κάθε χρόνο στις 14 Ιουνίου, την ημερομηνία γέννησης του Κάρλ Λαντστάινερ, του αυστριακού ιατρού που ανακάλυψε τα συστήματα ομάδων αίματος A, B και O.²⁰

Η καθιέρωση της ημέρας στοχεύει στην αναγνώριση της σημαντικής προσφοράς των εθελοντών αιμοδοτών, στην ενίσχυση της ευαισθητοποίησης για τις ανάγκες του αίματος και στην ενθάρρυνση νέων ατόμων να συμμετέχουν στην εθελοντική αιμοδοσία. Επιπλέον, η ημέρα προάγει τη συνεργασία μεταξύ των κυβερνήσεων, των οργανισμών υγείας και των κοινοτήτων για την εξασφάλιση ενός επαρκούς και ασφαλούς αποθέματος αίματος σε παγκόσμιο επίπεδο, συμβάλλοντας στην καταπολέμηση της έλλειψης αίματος και των επιπτώσεων στις θεραπείες ασθενειών.¹⁹

Δημιουργία Κοινωνικών και Σχολικών Δικτύων Υποστήριξης

Η ενσωμάτωση της αιμοδοσίας σε σχολεία και πανεπιστήμια, καθώς και η δημιουργία κοινωνικών δικτύων υποστήριξης, αποδεικνύεται ιδιαίτερα χρήσιμη για την προσέλκυση νέων αιμοδοτών. Μέσω των προγραμμάτων αυτών, οι νέοι έρχονται σε επαφή με την έννοια της εθελοντικής αιμοδοσίας και αναπτύσσουν την αίσθηση του κοινωνικού καθήκοντος.¹³

Η ενίσχυση αυτών των δικτύων και η συμμετοχή των μαθητών και φοιτητών σε κοινωνικές και ανθρωπιστικές δράσεις συμβάλλει στην καλλιέργεια της κουλτούρας του εθελοντισμού, με συνέπεια την αύξηση της συμμετοχής στην αιμοδοσία.¹³

Ελληνική πραγματικότητα

Σε μελέτη από χώρες της Μεσογείου, που συμπεριέλαβε και δεδομένα από εθελοντές αιμοδότες στην Ελλάδα, καταγράφηκαν σημαντικές βελτιώσεις και ενδιαφέρουσες παρατηρήσεις.¹⁴ Οι συχνές αιμοδοσίες συνδέθηκαν με μειωμένα αποθέματα σιδήρου, βελτίωση των δεικτών ηπατικής λειτουργίας και αυξημένη αντιοξειδωτική ικανότητα μεταξύ των τακτικών αιμοδοτών. Παράλληλα, τα στοιχεία του Εθνικού Κέντρου Αιμοδοσίας (Ε.ΚΕ.Α.) δείχνουν ότι το 2023 στην Ελλάδα συγκεντρώθηκαν περίπου 570.000 μονάδες, εκ των οποίων περισσότερες από 65% προήλθαν από καθαρά εθελοντές, αντιπροσωπεύοντας πρόοδο σε σχέση με παλαιότερες χρονιές. Ως εκ τούτου ιδιαίτερη

έμφαση θα πρέπει να δοθεί στην μεταστροφή του υπόλοιπου 35% των αιμοδοτών που προέρχονται από το συγγενικό και φιλικό περιβάλλον των ασθενών σε τακτικούς εθελοντές αιμοδότες. Οι άνθρωποι αυτοί είναι αιμοδότες και με την κατάλληλη ενημέρωση χρησιμοποιώντας πολλές από τις τεχνικές προσέλευσης που ήδη αναφέρθηκαν, θα μπορούσαν να γίνουν τακτικοί εθελοντές αιμοδότες.¹⁴

Μελέτη που διεξήχθη με βάση το Health Belief Model επιβεβαιώνει ότι το 74% των συμμετεχόντων στην Ελλάδα εκφράζουν την πρόθεση να αιμοδοτήσουν μέσα στους επόμενους 6 μήνες, ενώ οι βασικές ανασταλτικές προκλήσεις είναι ο φόβος και οι ανησυχίες για την ασφάλεια.¹⁴ Επιπλέον, η ιστορική έρευνα της πανελλαδικής συμπεριφοράς αιμοδοτών έδειξε ότι πάνω από το 40% του πληθυσμού συνειδητοποιεί την ανάγκη αίματος, αλλά μόνο περίπου το 5,6% δωρίζει τακτικά.¹⁵ Η μέση συχνότητα, παρά τις συστάσεις για 2-3 φορές ετησίως, παραμένει στα 1,3 κατά δότη, γεγονός που υποδεικνύει ότι υπάρχει σημαντικό περιθώριο για ενίσχυση της επιμονής στο τακτικό μοτίβο αιμοδοσίας. Η επιστημονική βιβλιογραφία καταδεικνύει ότι η Ελλάδα παρουσιάζει θετικές επιδόσεις στη συγκέντρωση αίματος, με αυξημένη αντιοξειδωτική προστασία και βελτίωση δεικτών στους τακτικούς αιμοδότες. Παρόλα αυτά, το ποσοστό των τακτικών, ενεργών

αιμοδοτών παραμένει χαμηλό, εξαιτίας ψυχολογικών φραγμών και συχνότητας αιμοδοσίας κάτω των συστάσεων.¹⁴

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η προσέλευση και η διατήρηση εθελοντών αιμοδοτών παραμένει μία από τις πιο κρίσιμες προκλήσεις για την κάλυψη των αναγκών αίματος προς μετάγγιση στις σύγχρονες κοινωνίες.

Η εμπειρία και τα κοινωνικά κίνητρα για αιμοδοσία, όπως η επιθυμία να βοηθήσει κανείς τον συνάνθρωπό του, η αίσθηση του καθήκοντος και η προσωπική εμπειρία με την ανάγκη για αίμα, αποτελούν σημαντικούς παράγοντες που ενθαρρύνουν την αιμοδοσία. Από την άλλη, ανασταλτικοί παράγοντες όπως οι φόβοι για τη διαδικασία της αιμοδοσίας, η έλλειψη πληροφόρησης, και η δυσπιστία απέναντι στο σύστημα υγείας περιορίζουν τη συμμετοχή, γεγονός που καθιστά απαραίτητο το σχεδιασμό στρατηγικών για την άρση αυτών των φραγμών.

Οι στρατηγικές προσέλευσης πρέπει να επικεντρώνονται στην ενίσχυση της εκπαίδευσης και της ευαισθητοποίησης των πολιτών, ιδίως των νέων, για την αξία και την ασφάλεια της αιμοδοσίας.¹⁶ Παράλληλα, η ενίσχυση της παρουσίας των υπηρεσιών αιμοδοσίας σε δημόσιους χώρους, η προώθηση του εθελοντισμού μέσω των κοινωνικών μέσων και η διοργάνωση

ομαδικών δράσεων αποτελούν αποτελεσματικά εργαλεία για τη μαζική συμμετοχή των πολιτών.¹⁷

Επιπλέον, η χρήση τεχνολογικών εργαλείων, όπως εφαρμογών για κινητά τηλέφωνα που ενημερώνουν τους πολίτες για τις ανάγκες αίματος και εντοπίζουν σημεία αιμοδοσίας, μπορεί να βοηθήσει στη βελτίωση της επικοινωνίας και της ευαισθητοποίησης.¹⁸ Μόνο με αυτήν την ολοκληρωμένη προσέγγιση μπορεί να εξασφαλιστεί η σταθερότητα και η διαρκής επάρκεια των αποθεμάτων αίματος, καλύπτοντας τις συνεχώς αυξανόμενες ανάγκες των νοσοκομείων και των ασθενών σε όλο τον κόσμο.¹⁹

Η συνέχιση της έρευνας για την κατανόηση των κοινωνικών, ψυχολογικών και πολιτισμικών παραμέτρων που επηρεάζουν την απόφαση για αιμοδοσία θα επιτρέψει τη βελτίωση των στρατηγικών και την προσαρμογή τους στις σύγχρονες ανάγκες.²⁰ Σε συνδυασμό με την ευαισθητοποίηση του πληθυσμού, η εφαρμογή των κατάλληλων στρατηγικών θα συμβάλει ουσιαστικά στην αύξηση του αριθμού των εθελοντών αιμοδοτών, ενισχύοντας την υγεία και την ευημερία των κοινωνιών.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. World Health Organization. Blood safety and availability [Internet]. 2020 [cited 2025 Jul 7]. Available from:

<https://www.who.int/news-room/factsheets/detail/blood-safety-and-availability>

2. Zito E, Alfieri S, Marta E. Blood donation: The role of incentives, altruism and health-related beliefs. *J Health Psychol.* 2015;20(7):878–88.
3. Piliavin JA, Callero PL. Giving blood: The development of an altruistic identity. Baltimore: Johns Hopkins Univ Press; 1991.
4. Roth T, Hill P. Incentives and disincentives for blood donation: A review. *Transfus Apher Sci.* 2011;44(3):223–9.
5. Monteiro FF, Gonçalves VM, Oliveira DD, Oliveira AR. Barriers and motivations for blood donation: An integrative review. *Rev Bras Enferm.* 2023;77(Suppl 1):e20230510.
6. Glynn SA, Williams AE, Nass CC, Bethel J, Kessler DA, Schreiber GB. Attitudes toward blood donation incentives in the US: Implications for donor recruitment. *Transfusion.* 2003;43(1):7–16.
7. Kuan HH, Wang YH. Using mobile apps to promote regular blood donation among youth: A randomized controlled trial. *J Med Internet Res.* 2023;25:e45632.
8. France JL, France CR, Himawan LK, Stephens KY. A path analysis of intention to redonate among experienced whole blood donors: An extension of the theory

-
- of planned behavior. *Transfusion*. 2014;54(3pt2):864–9.
9. Hu Y, Wang L, Chen J. A social media intervention based on functional motivation increases repeat blood donation among Chinese university students: A randomized controlled trial. *Transfusion*. 2024;64(2):154–63.
10. Goette L, Stutzer A, Frey BS. Social comparisons and blood donation: Evidence from a field experiment. *Transfusion*. 2010;50(3):524–9.
11. Balaskas A, Kokkinos CM, Zissi A. Behavioral intentions to donate blood: The interplay of personality, emotional arousals, and message framing. *Behav Sci*. 2024;14(8):731.
12. Hughes DA, Masser BM, France CR. Advancing understandings of blood donation motivation and behavior: A narrative review. *Transfusion*. 2023;63(1):36–47.
13. Lemmens KP, Abraham C, Ruiters RA, et al. Modelling antecedents of blood donation motivation among university students: An application of the theory of planned behaviour. *Br J Health Psychol*. 2005;10(4):581–94.
14. Tsamesidis I, et al. "Hematological, biochemical and antioxidant indices variations in regular male and female blood donors from Greece and Italy". *Transfusion and Apheresis Science* (2019/2020).
15. Theodoratou M, Papandrea D, Papathanasiou IV, et al. Understanding attitudes and perceptions towards blood donation in Greece: An analysis aligned with the Health Belief Model. *Eur Psychiatry*. 2024;67(S1):S547.
16. Chliaoutakis J, Trakas DJ, Socratiki F, Lemonidou C. Blood donor behaviour in Greece: Implications for health policy. *Soc Sci Med*. 1994;38(10):1461–7.
17. Ferguson E, Farrell K, Lawrence C. Blood donation is an act of benevolence rather than altruism. *Health Psychol*. 2008;27(3):327–36.
18. Bednall TC, Bove LL. Donating blood: A meta-analytic review of self-reported motivators and deterrents. *Transfus Med Rev*. 2011;25(4):317–24.
19. Masser BM, White KM, Hyde MK, et al. Predicting blood donation intentions and behavior among Australian blood donors: Testing an extended theory of planned behavior model. *Transfusion*. 2012;52(6):1306–13.
20. Nguyen DD, DeVita DA, Hirschler NV, Murphy EL. Using digital communication to improve blood donation: A review. *Transfusion*. 2021;61(3):851–60.
-